

Õiguskantsler

Martin Helme
Esimees
Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna
fraktsioon
Lossi plats 1a
15165 Tallinn

Teie 30.04.2015 nr 1-6/15-29/1

Meie 14.05.2015 nr 16-4/150576/1502141

Lugupeetud härra Martin Helme

Vastuseks Teie avaldusele, milles taotlesite põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse algatamist 18.02.2014 alla kirjutatud Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni vaheliste Eesti-Vene riigipiiri lepingu (edaspidi ka *riigipiiri leping*) ning Narva ja Soome lahe merealade piiritlemise lepingu suhtes, annan teada, et kõnealused lepingud on minu hinnangul põhiseadusega kooskõlas.

Eesti territooriumi piirid määrab kindlaks [põhiseaduse](#) (PS) § 122. Tartu rahulepingu eraldi märkimine PS §-s 122 ei välista, et riigipiir määratletakse teistmoodi. PS § 122 lg 1 esimene lause annab võimaluse sõlmida teisi riikidevahelisi piirilepinguid, mis võivad muuta Tartu rahulepinguga määratud riigipiiri. Tulenevalt PS § 122 lg 1 teisest lausest tuleb Eesti merepiir määrata rahvusvaheliste konventsioonide alusel¹ ja nii ei ole võimalik piiri määratlemisel aluseks võtta näiteks ENSV aegset halduspiiri.

PS § 121 p 1 järgi on Riigikogu pädevuses ratifitseerida ja denonsseerida riigipiire muutvad lepingud. Vastavalt PS § 122 lõikele 2 nõuab Eesti riigipiiri muutev leping ratifitseerimiseks Riigikogu koosseisu kahe kolmandiku liikmete häälteenamust. PS ei nõua, et riigipiiri muutmiseks viidaks läbi täiendavaid menetlusi (nt rahvahääletus). PS § 106 lg 1 kohaselt ei panda välislepinguid rahvahääletusele.

Riigipiir ning riigi territoorium kui riigi olemuslik element ja riigivõimu teostamise eeldus ei ole kattuvad mõisted. PS § 2 rõhutab Eesti territoriaalset terviklikkust kui riigi suveräänsuse olulist tunnust. Riigi olemasolu ei sõltu tema territooriumi vähenemisest või suurenemisest. Samuti ei kao riigipiiri võimaliku muutmisega riiklik järjepidevus. Seega pole võimalik tõlgendada PS § 2 riigipiiri puutumatus kaitseklauslina selles mõttes, et riigipiiri muutmise eeldaks sama menetlust, mille põhiseadus näeb ette PS § 2 muutmiseks.

Kui Eesti Vabariik ja Vene Föderatsioon sõlmivad välja pakutud kujul uue riigipiiri lepingu, siis muudab see Tartu rahulepingut üksnes riigipiiri määratlevas osas. Riigipiiri lepingu artikli 9

¹ [ÜRO 1982.aasta mereõiguse konventsioon](#).

kohaselt puudutab leping eranditult riigipiiriga seonduvat ja nii ei ole võimalik sõlmitavat lepingut tõlgendada Eesti Vabariigi põhiseaduse vastaselt.

Omandiõiguse rikkumisega tekitatud ülekohtu heastamist Vene-Eesti ajutise kontrolljoone taguses Petserimaa osas ja Narva jõe taguses Virumaa osas reguleerib [Ida-Petserimaal ja Narva jõe tagusel Virumaal õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamisnõude õiguse püsimise seadus](#) koostoimes [Eesti Vabariigi omandireformi aluste seaduse](#) ja [maareformi seadusega](#).

Lugupidamisega

Ülle Madise